

Ko pri stari majarici še dobimo „špekokerle“ in jaz kave, gremo na mrvo spat.

V sredo zjutraj me iz sladkih sanj ob poli ene zbudé. Prav težko sem se ločil od lepo dišeče mrve. Ko spijem že pripravljeno kavo, smo v svetilnici svečo prižgali, palce v roke vzeli in ob eni iz kočé odrinili. Noč je bila jako temna. Sepl gré s svetilnico naprej, jaz za njim, Pichler pa tikoma za menoj. Šli smo po ne preveč težavnih kozjih potih zmirom kvišku na tako imenovani „Leiterochsenalpe“, in prišli smo ob treh na snežniku Leiter do podrte ute „Salmshüte auf der Salmshöhe“, 8468 črevljev visoko, ktero je kardinal Salm napraviti dal. V poli ure smo bili na „Leiterkesse“ in na večnem ledu.

Ker je ene dni pred po dolinah jako deževalo, je po hribih do kolena snega padlo — reče Pichler — postojimo malo in okrepčajmo se malo z žganjem. Potem črna očala na nos denemo, on pa je svetilnico vzeli in nama naprej šel; jaz stopam za njim, Sepl pa za menoj. Pichler je s palico zmirom tal iskal, naročivši meni, naj zmirom v njegove stopinje stopam, a ne nastran, kajti nevarno je, kam drugam stopiti, ker se zaradi snega razpokeji ledú ne vidijo. Večkrat bilo je treba razpoke široko prestopiti ali preskočiti, ali če je bila razpoka jako široka, celó obhoditi jo. Videli smo, da nekatere ledene razpoke so deset ali še več sežnjev globoke.

Zdajci je jelo daniti se. Svetilnico smo na snegu pustili. Tenka in mrzla sapa je vlekla, v roke me je jelo tako zebsti, da nisem mogel palce držati; treba je bilo roki pogostoma ob život drgniti, da ste se ogreli. Čem bolj smo prišli pod hrib, tem bolje je bilo hoditi; sneg je bil bolj zmrznjen in ni se vdiraló tako. Prisedši pod „Hohenwartscharte“ videli smo prav navpik hrib v nebó strleti; sam led se je kazal.

Pichler in Sepl si natvezeta kramžarje, moji gorski „Kleinschusterjevi“ črevlji so pa zadostovali brez kramžarjev. Z velicimi težavami smo pririli ob 5. uri zjutraj na „Hohenwarte“ 10.056 črevljev visoko. Tù je bila nekdanja kočá, ktero je dal kardinal Salm zidati in jo na čast svojemu pl. general-vikarju Hohenwartu tako imenovati. Očesu se odpre tukaj velikansk razgled na Pasterce „Franz Josefshöhe“, „Weishorn“, Vélíki Zvon, — al vse, kar vidiš, je le neizrečene velikosti večni led in večni sneg!

Od tod pa gazimo naprej po snegu proti „Adlersruhe“, kjer se hribolazci, ki pridejo od naše strani, snidejo s hribolasci, ki pridejo iz tirolskega Kals-a na vrh pri „Adlersruhe“, s Korošci pa, ki pridejo na vrh pri „Hohenwarte“. Zrak je jel tanjši vleči; iz nosa mi je kar voda lila, v prsih me je jelo tiščati in moč v nogah in po celem životu zapuščati. France! — si mislim — kaj pač bode konec tvoje predrznosti? Al počasi naprej se je boljšala pot, in srečno smo prišli ob poli 6. uri na „Adlersruhe“, 10.930 črevljev visoko. Tudi tukaj je kardinal Salm dal zadnjo kočó postaviti, o kateri pa zdaj še sledú več ni.

Od tukaj naprej se gré bolj na desno proti sredi Vélíkega Zvona nekaj časa naravnost kvišku (stopinje so bile v snegu in ledu že prejšnji dan vsekane) in potem proti južnemu robu Malega Zvona. Pichler mi reče: zdaj vas pa bova s Sepelnom na vrv navezala. Jaz se branim, češ, da ni še potreba; al on zagodrnja: „Herr, muss sein!“ (mora biti!) in hočem ali nočem, kar biti je moralo. In pri tej priči mi deneta pas okoli života, Sepl z vrvijo spredaj, Pichler pa z drugim koncem koj za menoj. Pazljivo in tiho po vseh štirih smo lezli po stopinjah v ledu vsekanih, Sepl zmirom drži napeto vrv, Pichler pa mi je na noge

pazil. Ko se malo okoli sebe ozrem, sem res videl, da je bilo potrebno, da sta me bila navezala.

Ob 6. uri smo pririli vrh Malega Zvona, 12.090 črevljev visokega. Tukaj smo srečali že nazaj gredoča dva tujca, tudi na vrv navezana in vsak od dveh Kalserjevih vodnikov spremljevana. Jako težko smo se drug družemu ognili.

Al zdaj pride še le najhuje. Spomnim se, da sem bral popis Zvona, ki pravi: „Čez ta propad morejo človeka le angeljci spremljevati in Bog ga mora skozi veliko okno gledati, da se srečno čez splazi. V imenu Božjem! — si mislim — le naprej, naj bode kar hoče; srčnim Bog pomaga. Pichler veleva: palce ostanejo tù, zdaj korajža veljá! — In kar tiho je postalo; nobeden ne črhne ne besedice. — Celó vozek rob je peljal navzdol. Sepl spredaj pazljivo pri vsaki stopinji moje noge podpira, Pichler pa odzadej vrv jako napeto drži, jaz pa se držim dratú čez brezno napetega. Na ozkem robu nisem od samega božjega strahú imel časa ne na desno ne na levo stran v tisoč črevljev globoke propade ozreti se. Srečno smo prestali do smrti nevarno pot.

Al tudi hudo težavno je bilo po robu velikega Zvona. Vsi polomljeni sicer smo vendar srečni na najvišji vrh Vélíkega Zvona, 12.500 črevljev visokega, dospeli ravno ob 7. uri zjutraj.

Hvala Bogu! — bilo je vse, kar sem rekel.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Dohtaric* (to je, žensk, ki zdravijo ljudi) je v severni Ameriki že kakih 10 let veliko; letos je na vseučilišču Cambridgeskem bilo 154 žensk, ki so se učile zdravilstva. Zdaj so nekatere tudi že v Švajci (na Züriškem vseučilišču bilo je 54 žensk, ki so se učile zdravilstva, med njimi 49 Ruskinj) in na Ruskem jih bode sčasoma veliko, kajti car ruski je vseučilišču v Petrogradu 50.000 srebernih rubljev daroval v ta namen, da se iz obresti tega denarja vzdržujejo ženske, ki se učijo medicine in kirurgije. — Tako ženstvo, dozdej izključeno od mnogih opravil moških, čedalje bolj samostojno postaja. In Rusi, ktere neumni nemškutarski svet zaničuje kot barbore, imajo v Moskvi žensko gimnazijo pod vodstvom Sofije Nikolajevne Fišer in v Petrogradu pod vodstvom kneginje Obólenške. Dosehmal ni nikjer drugod ženskih gimnazij kakor v Rusiji.

Dopisi.

Iz Gorice 7. sept. — Vpor rodi odpor. Vpiranje zoper vero rodi vpiranje za vero in združenje ljudi za skupen odpor z združenimi močmi. Bije se v našem času orjašk duhoven boj; čas naš je čas velepomenljivega ločenja duhov. — Ni davno tega, ko je pomenjala beseda „liberalen“ svobodomislečega človeka, ki je na pr. v politiških rečeh grajal očitne upravne in politične napake ali neumno in trmasto starokopitnost, v verskih in cerkvenih rečeh pa resnične vraže in babjeverstvo in sploh, kar je le prah človeški na božjih verskih ustanovah. Kar je nekaj let pa, je beseda „liberalen“ pomen popolnoma spremenila. Vulgarni laži-liberalizem, kakor se zdaj po časnikih in v „omikanih“ (!) družbah šopiri, ni družega, nego gola brezvernost in brezbožnost. Ne napadajo se več napake, ampak napada se jedro samo verskih resnic, napada se bistvo cerkvenih naprav. Ni davno, kar mi je nek prosto misleč znanec rekel: „Poznaš me in veš, kako mislim; ali, če pojde tako naprej, prisiljen bom postati rakovec

(reakcionar)“. In res, misleč človek, ki vidi in vé, kako se reči razvijajo, mora želeti zdrave reakcije. Če pa pride nevšečna in napačna reakcija, boste se spominjali, laži-svobodnjaki, da ste jo zakrivili vi. — Odporverne stranke je tedaj naraven, kjer je vpor zoper njo tako silovit. — Te in enake misli mi je vsilil naš goriški shod na sv. Gori pretekli pondeljek 2. septembra. Nad 40 tisoč ljudi (med katerimi blizo dve tretjini moških srednje starosti), došlih iz 7—10 ur hodá daljnih krajev naše dežele; 40.000 ljudi razne narodnosti in raznih stanov in šeg — zbranih v isti namen — kje in kakošna je tista čudovita moč, ki jih je skup spravila? Agitacije ni bilo ni duha ni sluha; samo vabilo tukajšnjega kat.-društvenega odbora se je po cerkvah primerno razglasilo — in vspeh je bil — orjaška manifestacija, kateri ni para v letopisih goriških. V trohnjevih časih duševnega spanja ne bi bilo mogoče napraviti tacih velikanskih izjav občnega mnenja. — Zdaj vidite tudi vi, Slovenci, ki vas to zadeva, da si naš narod ne pustí izruti iz srca jedra narodnosti svoje — vere katoliške, ampak, da zraven zgolj národnih hoče imeti tudi katóliške taborje. Izdajalec je, kdor pod surko ali pod plaščem „svobode“ nosi in skrivši prodaja tihotapsko robo — židovsko ali „Tagblatt-ovsko“ liberalstvo. Et nunc moniti — discite! — Dne 17. t. m. bode na Kostanjevici nekaka osmina svetogorske slavnosti. Mnogo gospóde, namreč, ki se je v pondeljek bala težavne hoje na sv. Goro in gnječe, želi primerne službe božje v bližji cerkvi frančiškanski. — Še naj omenim, da en iztis tiste številke tukajšnjega „Goriziano-a“, v kateri je popisana procesija svetogorska, plačuje se celó po 40 soldov. *) — Nagajanja pri sprevodu v pondeljek ni bilo nikakega. — Telovadci („ginnastici“) so bili šli v nedeljo v Trzič pobratit se s Tržani in Koperci in kovat združbo goriške dežele, Trsta in pa Istre. Celó iz Tridenta jim je došel pozdravilen telegram. To je avstrijsko-italijanska zveza! Ko so se vrnili ponoči domu, našli so mesto polno romarjev, ki so celo noč peli. Dobre volje, romarjem nagajati, se ni manjkalo telovadcem, ki so bili židane volje, pa menda so jim bili laški romarji že v Trziču določno povedali, da zahtevajo tudi oni tisto svobodo za-se, kakor telovadci za-se. — Dopolnitev vsega, kar se je vršilo 1. in 2. dne t. m., je strašno škripanje z zobmi v „Isonzo“-u in sosebno v „Cittadino“-u. „Triesterica“ pa družega ne more, da laže, da so 2 ženi in 1 deček — umrli!! Oj sirotica „Triesterica“!

Izpod Jelenovega Roga 4. sept. — (*Nov oltar; smrt; bolezen; učitelj si grajščino kupi.*) Povejte drage „Novice“ tudi enkrat kaj iz Čemšenika. Po neutrudljivi marljivosti za vse dobro vnetega našega župnika gosp. Fr. Rome-ta se dela nov velečasten oltar iz angleškega cementa, ki oglajen se tako sveti, da se človek v njem vidi. Izvršuje ga devetnajst rokodelstev mojster, občeznani naš rojak, gosp. Matija Ozbič s svojima vrlima sinovoma, ki sta ob enem tudi dobra pevca in igralca tamburice, glasovira in družih muzikalnih orodij. Brez hrane bo veljal 1800 gold., in bo dodelan, ako kakošnega posebnega zadržka ne bode, do roženkranske nedelje. — Letina bode pri nas bolj pičila, ker ravno pred velikim Šmarnom je toča precej škode napravila. — Lep pogreb smo imeli te dni po spoštovanem očetu g. Tomeljna. Naj blagi mož sladko v Gospodu spava! — Druga žalostna novica je pa ta, da se je vgnjezdila nam vročinska bolezen (tifus), ki so jo neki knapje iz Trbolja zanesli v vas Brezje; vas je precej velika, pa razen dveh hiš je vse več ali manj bolno. Ne vem,

kako bo, ako nam Bog ne pomaga. — K sklepu še eno našim učiteljem ljudskih šol na veselje. Naš učitelj gosp. Jakob Šerak je nekđaj slovečo grajščino Gamberg (Gallenberg) za več tisoč forintov kupil. Naj bi med našimi učitelji prav veliko Šerakov bilo! Iz srca bi jim privoščili grajščinic.

Iz Rake na Dolenskem. — 23. avgusta t. l. smo imeli pri nas očitno izpraševanje, pri katerem je bilo 196 otrok nazočih, popoldne pa na Bučki. Lepo je bilo videti, kako so se otroci odlikovali ter brez strahú odgovarjali. Gospod okrajni glavar grof Chorinski se je z otroci lepo v domačem jeziku pogovarjal in jih v vseh predmetih izpraševal. Posebno so se otroci v Bučki v sadjereji odlikovali. Tudi peli so dobro. Naj še omenim, da smo si na Raki šolsko zastavo letos omislili, zato očitno zahvalo izrekam vsem šolskim podpornikom in dobrotnikom, posebno pa gg. Mart. Hočevanju, Irkiču, Pfeiferju, Grossu, v Krškem gosp. baronu Ronerju, gospodu fajmoštru, gosp. kaplanu, Mavrarju in Pircu na Raki, kakor tudi gosp. oskrbniku Radelške grajščine za izdatno podporo. Pod to zastavo je naša šolska mladina imela že dve lepe slovesnosti, eno 23. avgusta, drugo 1. septembra. Ker se bojim, da ne bi „Novice“ imele prostora za obširni popis, naj sklenem te vrstice z zagotovitom, da pri nas šole ne zaostajajo, marveč da veselo napredujejo na korist naroda našega pod zastavo za Boga in cesarja.

Jernej Pirnat.

Šmartno pri Kranji 2. sept. („Tagblattov“ rokovnač.) Mavtarske beznice so zavekale zoper Jezuite in vsi blatni časniki od gorila do orangutanga notri do ljubljanske „afnice“ jih prav po opičje posnemajo (opice namreč nimajo toliko možganov, da bi same kaj novega mogle izduhtati, zato samo smešno posnemajo to, kar pri družih vidijo) ter uboge Jezuite po svojem geslu in vodilu: „vse za vero, resnico in pravico!“ prav s francosko¹⁾ priljudnostjo tipljajo. Mrvico take hvale donaša ljubljanski „Tagblatt“ 23. avgusta t. l. v dopisu „iz Kranja“ s pridjanim naznanilom, da je v Šmartnu dvojica sester obnorela čisto zarad Jezuitov. Pa to ni nič novega, vsaj vemo, da so samo Jezuiti vse hudo na ubogo, po črnuh zapeljano ljudstvo navalili. Gotovo tista kača v raji ni bila zlodej,²⁾ ampak „Jezuit je moral bit“, ki je zapeljal Evo. No, bo pa vsaj to zanimivo in važno, ako povem, da je dopisnik „Tagblattov“ zamolčal (gotovo iz čiste ponižnosti, ker neče samega sebe svetu kot preučenega in čudodelnega zdravnika razglašati) prevažno iznajdbo o ozdravljanji ljudi in čudapolni vspeh tacega ozdravljanja. Res, škoda, velika škoda bi bila, da bi tako svetla luč samo pod mernikom svetila! Kar peče in žge me, dokler pre-slavnemu iznajditelju novega ozdravljanja ne posadim žarečega „šanja“ na prebistro glavico. Poslušajte!

K tiho zmešani bolnici pride neki vrač,³⁾ ki mora silno visoko in globoko učen biti, ker se ne briga za vse zastarane zdravilske regelce, ampak hodi svojo pot. Ako bi bil ta učenjak po stari navadi zdravnikov popraševal po vzroku bolezni, zvedel bi bil, da je bilo zmešano deklet vedno zadovoljno in veselo, vsak mesec ob njenem času pa jo je glava hudo bolela ter se je zarad tega tudi iskalo zdravila (a ne pri tem vraču; ženske se ga zarad velike sitnosti njegove zelo bojé, ter rajše trpé, kakor da bi pri njem pomoči iskale); — zvedel bi bil, da ravno zdaj o tem času se je zelo zelo pregrela, prehitro shladila ter je jela potem kar vsa zamišljena prihajati. Od druge sestre bi bil pa zvedel,

¹⁾ S priljudnostjo francoskega punta, ko je po Franciji tekla kri duhovnov, menihov, nun in poštenih kristijanov. — ²⁾ „Tagblatt“ tako va-nj ne veruje. — ³⁾ Vrač je menda iz korenike „vrag“?

*) Popis shoda se je pozneje iz „Goriziano“-a, kakor tudi oni iz „Glas-a“ posebej ponatisnil. Pis.

da jo je una ponoči v spanji kar nenadoma napadla, za vrat zgrabila ter dolgo davila, da je sirota od strahu in groze kar omedlela in potem se tudi zmešala. Ta vzrok bolezni bi bil zvedel Eskulapov mojster-skaza, ako bi bil kaj po njem vprašal, ker bi moral vedeti, da zaradi tega vzroka se je že mnogo žensk zmešalo. Al jezuitožrski Eskulapovič je od repa lasalnika ¹⁾ „Tagblatt“ ali trkajoče lune tako razsvetljen, da ima vse bolezni že popred v glavi, predno še bolnika ugleda. ²⁾ K bolnici gredé je menda tako-le mislil: Pri vsem stikanji in vohanji od bližnjega misijona dozdej še nisem mogel nič zaslediti; al danes pa moram kakega čruha vjeti. O „Tagblatt“ poskakuj! tolst „piselc“ boš dobil; jaz res pero bolj po „štamcarsko“ vodim, pa vsaj boš ti sam ko testo vse razvlekel in prav fino ociral“. — Da je mogel res tako misliti, kažejo sledeča vprašanja, ktera edina je stavil materi in bolnici: „Kje je bila zadnjič pri spovedi, pa že pri Jezuitih?“ Odgovor: „Ne, domá!“ — Pa že doli v Repnje leta?“ Odgovor: „Ne!“ — „Je bila pa v misijonu pred Jezuitom pri spovedi?“ Odgovor: „Bila je“. — Zdajci se oddihne, — do Jezuita je hotel priti; prišel je, in ako bi bila bolnica tudi že pred 20 leti kje kakega Jezuita videla, potem pa nikdar in nikjer več ne, prav tisti Jezuit bi bil kriv sedanje bolezni, in obešen mora biti za zdaj vsaj — v „Tagblatt“. O padarji in dohtarji! vzemite si v izgled tega svojega kolego, nebotično učenost njegovo! Pričajte pa tudi vi: ali tak vrač ni — prav konjač? Ali ni še celó slabiji od vsake konjaške, ktera vsaj vzroka bolezni išče v vodi bolnikovi? Zdaj pa še čudodelni vspeh njegovega konjaškega ozdravljanja. Vrač zapiše arcnije; ³⁾ bolnica jih zavžije, in o čuda prečudo! popred tiha, zmešana bolnica kar začne — divjati in noreti! Toraj ubogi človeški rod vriskaj! bolniki od veselja tulite! Velik modrijan se vam je rodil, novo znajdbo v ozdravljanji je skotil, čudeže dela, večje kot se godé na Božjih potih. Padarji, dohtarji in lekarji postavite mu vreden spomin iz — oženka!

Špičmoh.

Iz Kostanjevice 7. sept. — Kakošna nadloga sta občini naši župan in Gač, so „Novice“ že večkrat pisale, kar popolnoma potrdimo tudi mi kmečki občani. Cele bukve bi mogli popisati, kake zvijače je uganjal in kako se lagal Gač pri delitvi hoste v Orehovci zavoljo paše; kar je le on nekterim deležnikom zaradi paše v ušesa šeptal, je valil potem na posestnika Jenškoviča, da bi se bil kmalu hud prepir in pretep lahko vnel. Al pustimo Gača danes na strani in naj le povemo, kako se je župan upiral, da ne bi prišli do nove volitve občinskega odbora in župana, ki že 6 let se kakor smôla drži srenjskega predstojništva. Še le ko mu je sl. deželni odbor zažugal z globo 20 gld., se je omajal. Na 5. dne t. m., je dal glas, naj iz vsake vasí prideta dva možá, da se pogovorimo, kateri dan naj bode volitev. Ko iz nekterih vasí ta dan možje vkup pridemo, prosimo župana, naj se nam za ta razgovor prepusti šolska soba kakor drugekrat. Po tej čisto nedolžni prošnji razkačeni župan začne zopet razsajati čez našo duhovščino, ktero vsi poštenjaki po pravici visoko spoštujemo, in napada posebno gosp. kaplana, da le on rogovili za novo volitev itd., čeravno njega še takrat domá ni bilo (bil je pri duhovnih vajah v Ljubljani), ko nas je 78 posestnikov mestnih in kmečkih v naglici podpisalo pritožbo do sl. deželnega odbora. Zdaj vendar je odločena volitev na 16. dan tega meseca. Tak župan, ki se izgovarja pri deželnem odboru, da računa ne more narediti, ker je prestar, in pri katerem vseh

¹⁾ Starokranjsko: komet. — ²⁾ Toraj je mogel zdaj tudi norca v svoji glavi imeti, predno je k bolnici prišel. — ³⁾ Ali zoper Jezuita ali zoper mešanje? —

6 let ni noben odbornik videl srenjske denarnice, ni pač piškavega oreha vreden, in če tudi bi v vsem drugem tak bil, kakor ni, moral bi bil že županovanje prepustiti drugim rokam in drugi glavi. Opravičena je tedaj naša želja znebiti se tacih „dobrih gospodarjev“, kakor sta župan in Gač, da vendar enkrat pride postavni red v naše županijske zadeve.

Iz Ljubljane. (Vabilo k VIII. občnemu zboru slovenske Matice v Ljubljani.) Podpisani prvosednik slovenske Matice vsled 25. §. opravnega reda določuje za VIII. občni zbor

četrtek 26. dan meseca septembra 1872. l.,

ter naznanja, da se po sv. maši, ki se bode ob 8. uri zjutraj služila v stolni cerkvi, občna skupščina v čitalnični dvorani prične ob 9. uri dopoldne.

Vrsta razgovorov jej bode:

1. Predsednik nagovori zbrano skupščino.
2. Poročilo o odborovem delovanji od 15. februarija 1872. l. do 26. septembra 1872. l.
3. Račun od 1. julija 1871. l. do 1. julija 1872. l.
4. Volitev treh udov, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun vsled 9. §. a) Matič. pravil.
5. Proračun od 1. julija 1872. l. do 1. julija 1873. l.
6. Volitev 11 odbornikov, in sicer:
  - a) 10 odbornikov namesto onih 1868. l. voljenih;
  - b) 1 odbornik namesto samovoljno odstopivšega g. J. Pajka, voljenega 1870. l.

Opomba 1. Volilni list je veljaven le tisti, ki ga je družbenik lastnoročno pisal ali vsaj podpisal.

Opomba 2. Račun za preteklo, proračun za prihodnje društveno leto in volilni listi se pred razgovori razdelé nazočim družbenikom.

Vse častite družbenike Matice slovenske na VIII. občno skupščino vabi

dr. E. H. Costa, prvosednik.

Prejšnji dan, to je 25. septembra, popoldne ob 5. uri ima odbor Matičin svojo skupščino s sledečim programom: 1) Prebere in potrdi se zapisnik XXV. odborove skupščine. 2) Poročilo o odborovem delovanji od poslednje odborove skupščine. 3) Poročilo odsekovo o tajnikovi službi za prihodnje. 4) Prošnja pisatelja nekterih Matičnih knjig za plačilo 137 gold. za tiskarno popraviljanje njegovih spisov. 5) Račun in proračun, ki ju odbor predloži VIII. skupščini. 6) Poročilo o odborovem delovanji sestavljeno za VIII. občno skupščino. 7) O knjigah, ki naj jih Matica na svetlo dá za 1873. leto. 8) Posamnih odbornikov nasvetje.

— (Za volitev 11 odbornikov Matice slovenske), ki se v prihodnjem občnem zboru 26. dne t. m. imajo voliti po programu, ki ga razgláša danes naš list, nasvetujejo „Novice“ svojim prijatelom sledeče rodoljube (po abecednem redu), deloma za znanstvena, deloma za gospodarska opravila:

a) izmed v Ljubljani stanovajočih: 1) dr. Jan. Poklukarja, 2) dr. Razlaga, 3) Fr. Sovana starejega, 4) dr. Strbenca, 5) Ivana Tomšiča, 6) dr. Vončino, — izmed vnanjih: 1) M. Hermana, 2) Fr. Kosarja, 3) D. Šavnika, 4) dr. Tonkli-a, 5) Andr. Winkler-a. — Vsaka volitev je važna, tedaj tudi Matična; želeti je tedaj, da se vsi marljivo poprimemo volitve.

— (Razprave med c. k. deželno vlado in deželnim zborom Kranjskim. — Konec.) Na ta odgovor je c. kr. deželna vlada svoje zahtevanje brez novih razlogov zopet ponovila. V 23. listu 5. junija t. l. so „Novice“ naznanile, da deželni odbor na zahtevanje deželne vlade, naj bi predlagal vsa poročila in obravnave deželnemu zboru poleg slovenskega tudi v nemškem jeziku, je sklenil odgovoriti, da tej zahtevi ne more zadostiti, ter da je ta sklep deželnega odbora bivši deželni glavar grof Al.

Auersperg; začasno ustavil in se o tem obrnil na Najviše mesto za razsodbo. — Z dopisom od 13. julija t. l. št. 855 je potem c. k. deželni predsednik naznanil, da je Njih Veličanstvo na podlagi §. 42. deželnega reda z najvišim sklepom od 28. junija t. l. gospodu ministru notranjih zadev zaukazalo, da ima deželni odbor naznaniti, da njegovega sklepa, ki je členu 19. temeljne državne postave od 21. decembra 1867. l. in tudi koristi dežele zato nasproti, ker je stvari primerno obravnavanje le v enem jeziku spisanih predlog težavneje, ne more odobriti in se toraj deželni odboru ukaže, za to skrbeti, da se — enako drugim deželnim zastopstvom v enakih razmerah — pripravijo predloge za deželni zbor po določbi navedene temeljne državne postave v obeh jezikih. — To je tedaj konec dolge borbe! Deželni odbor mora ubogati Najviši ukaz in bode storil, kar mu je zapovedano. Radovedni smo pa zdaj: ali so dobili tudi deželni odbori v Gradcu, Celovcu, Gorici, Poreču, v Trstu in v Opavi enaka povelja? In če jih še niso, imajo Slovani v imenovanih deželah zdaj cesarski sklep od 28. junija t. l. za-se, po katerem morajo isto zahtevati, da se jim ondi vse predloge deželnih odborov predlagajo v obojih deželnih jezikih, kajti kar je tukaj pravo, mora biti tudi drugje.

— (V odborovi seji kmetijske družbe) je bilo med drugim sklenjeno: Odbor pritrdi v vsem sl. deželni odboru o napravi vinske in sadjerejske šole na Slapu, da po odstranjenih mnogovrstnih ovirah bi prihodnji deželni zbor sklenil napravo te šole; — nasvetuje se c. k. deželni vladi, da občini Blejski dovoli dva živinska sejma v Zagoricah; — trgovec A. et C. M. Schröder v Trstu naznanja družbi, naj bi razglasila, da se pri njem dobí pravi peruvanski gvano, cent blizo po 7 gold. 50 kr.; ob enem je priložil knjižico v slovenskem jeziku „o zgodovini in lastnostih pravih gvanskih gnojev“ iz Angleškega prestavljeno; naj se tedaj kmetovalci, ki tega zdatnega tičjega gnoja želijo, obrnejo do imenovanega trgovca; — gosp. Matevž Koder, župnik na Slapu, naznanja, da prevzame predstojništvo podružnice kmetijske za Vipavsko dolino, in razodeva svoje misli o napravi občinske trtnice, s katerimi se odbor sklada; — o loteriji, ktero misli družba napraviti na korist zidanja potrebnega poslopja za shrambo kmetijskega orodja na vrtu družbinem, so se določila nekatera glavna načela; — družbi na prodaj ponudeni Sufolkiški prešiči so se sprejeli proti temu, da se ogledajo, predno se kupijo. Razdelitev juncev, ovác in licitacija telic in prešičev bode v prvi polovici meseca oktobra; — učiteljem, ki so zdaj v Ljubljani in se podučujejo tudi v kmetijstvu, je odbor na prošnjo gosp. Tomšiča radovoljno dovolil, da se jim v praktični poduk pokaže na družbenem vrtu shranjeno kmetijsko orodje (ravno kar je tudi došla najboljša mlatilnica); — gospoda Peter Emih iz Dragomelja in Matevž Gruden iz Hotederšice sta bila sprejeta za uda družbe kmetijske.

— (Iz seje deželnega odbora 6. dne septembra.) Zarad vinske in sadjerejske šole v Slapu je deželni odbor na vprašanje c. kr. ministerstva kmetijstva sklenil, prihodnjemu deželni zboru predlagati stvar tako, da bi se mōgla prihodnje leto začeti ta šola, in po zaslišanem mnenji centralnega odbora družbe kmetijske v tem smislu poročati predsedstvu deželne vlade. — V podporo šole v Planini (Stockendorf) se bode po predlogu deželnega šolskega sveta v proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1873. postavilo 150 gold. — Podobčini Petelinje se je dovolila nova volitev srenjskih gospodarjev, občini Gojzd pa volitev novega občinskega odbora. — Na dotično vprašanje deželne nadsodnije v Gradcu se je deželni odbor izrekel

za vpeljavo listov o posestnem stanju v zemljiških knjigah (Grundbücher) po dovršenem pregledu katastra, in naj bi vlada predložila prihodnjemu deželni zboru načrt postave o notranji osnovi zemljiških knjig. — O stanju opravil zemljiške odveze in o potrebi obstanka nekterih odveznih komisij še za nekaj časa bode deželni odbor predložil prihodnjemu deželni zboru posebno poročilo. — Vlogo Planinske občine zoper preselitev cesarskih gospósk iz Planine v Logatec je deželni odbor sklenil izročiti deželni vladi s tem, da bi o tem zaslišala mnenje deželnega zbora. — Ker deželni šolski svet slovenskemu učiteljskemu društvu za občni zbor 24. septembra t. l. iz normalnega šolskega zaklada zarad pošlega denarja v rubriki „remuneracij in podpor“ ni mogel nakloniti nobene podpore, mu je deželni odbor iz deželnega zaklada dovolil 100 gold. podpore proti opravičenju pred dež. zborom.

— (Iz deželnega zdravstvenega sveta.) V zadnji seji se je po predlogu dr. Karola Bleiweis-a enoglasno sprejela resolucija, da je preselitev mirnih blaznih v popolnoma ločeno stran deželne prisilne delalnice skozi in skozi pripravna in zarad prenapolnjene deželne norišnice tudi jako nujna. Tudi zdravstveni referent c. k. deželne vlade vitez Andrioli je konečno glasoval za resolucijo. Ker je tedaj viši zdravstveni svet spoznal tako preselitev za dobro, sme se pričakovati, da se kmalu reši nujna zadeva in to tem več, ker se je enako zgodilo tudi na Dunaji.

— V pondeljek je bil svetovalec v ministerstvu g. dr. Lorenc tukaj v Ljubljani. Želel je z lastnimi očmi videti tudi goveda Kranjska, ker ima nalog, da za dunajsko razstavo napravi statistični popis goved Avstrijskih. Gospoda dr. J. Bleiweis in Šolmajer sta ga peljala na živinski sejm, kjer je imel priliko videti veliko mešanico Kranjske goveje živine; ogledal je tudi kovaško in živinozdravniško šolo in družbini vrt na Poljanah.

— Na mnogo vprašanja naznanjamo, da pravila (štature) „občne banke ljubljanske“ so že davno predložena bila c. k. ministerstvu.

— Kakor slišimo, se je v pondeljek gospá vdova Tomanova poročila z gosp. Janko Urbančičem, grajščakom na Turnu, svakom rajnega dr. Tomana.

— (Dedšina iz nenade.) V Slovakiji umrli slovanski rodoljub gosp. Tomaškovič je poleg družih 26 Matic in društev slovanskih tudi našo Matico postavil med dediče. Gosp. dr. Costa, predsednik Matice, je od dotične ogerske sodnije prejel poročilo, a dozdej se še ne vé, kolikošen je znesek, ki ga podedva Matica naša.

— (Glasbena Matica). Iz imenika, ki ga priobčimo v prihodnjem listu, radostni vidimo, da do 10. dne t. m. je pristopilo 8 ustanovnikov in 73 podpornih udov. Želeti je, da število udov od dne do dne raste in se tako društvu pripomore k vspešnemu delovanju.

Sopet nam je nemila smrt vzela vrlega domoljuba: prečastiti gospod Janez Zalokar, župnik v pokoji, je 11. dne t. m. v 81. letu svoje starosti umrl. Rajniki je bil velecenjeni slovenski pisatelj, vzlasti na polji kmetijskem; oni rokopis, ki bode podlaga slovensko-nemškemu, že davno pričakovanemu slovníku, ki se ima iz zapuščine knezoškofa Wolfa na svitlo dati, delo je njegovo. Naj do zadnje ure neutrudljivo delavni domoljub v miru počiva!

— (Ali nemčurska nevednost ali pa zagrizena hudobija?) Po „Danici“ in došlih nam pismih se je to-le

zgodilo: Politično društvo v Stražiški pri Kranji je svoje zborovanje po §. 15. društvene postave od leta 1867. c. k. okrajnemu glavarstvu v Kranju naznanilo brez koleka in to po §. 16. iste postave. Okrajni glavar diktira na to društvu globo (denarno kazen) zaradi neštempljanega naznanila. Ker je globa očitno zoperpostavna bila, je društveni odbor, nanašaje se na jasni §. 16. imenovane postave, zahteval preklic globe, sicer pritožbo pošlje c. kr. finančni direkciji v Ljubljano. Al okrajno glavarstvo se za ta opomin ne briga, temveč vdrugič naloži društvu kazen, ko drugo zborovanje naznani brez koleka. Na ustmeno vprašanje v glavarstveni pisarnici zaradi globe odgovori se društvu, da §. 16. se ne razteza na politična društva, ampak velja samo za nepolitična. Ko odbor vidi, da v Kranji le bob v steno meče, pošlje pritožbo res v Ljubljano. Čez tri mesece je prišlo rešenje pritožbe, da po §. 16. društvene postave leta 1867. se globa odpušča. — Iz tega posnamemo jedro: Gosp. Derbitsch je poznal društveno postavo od l. 1867., ali pa je ni poznal. Če ni vedel za njo, ker po takem starčeka spomin zapušča, naj gré v pokoj. Ker pa, v pritožbi društveni zavrnjen na §. 16., mógel je vsaj ta §. prebrati, je zagrizena hudobnost očitna ali pa nagajivost strastna. Da se to ali uno ne spodobi cesarskemu uradu, gotovo vé ves svet, ki v tej dogodbi sopet vidi, kaj vse počenja birokracija! In pravi cvet take birokracije je gosp. Derbitsch, ki se za §. 19. osnovnih postav še ne zmeni ne, ker dopisi njegovi do političnega tega društva bili so dozdej vsi nemški, akoravno mu je bilo naznanjeno, da se zahtevajo dopisi slovenski!

— (*Pobirki iz časnikov.*) Da nobena laž ni „Laibacherici“ in „Tagblattu“ prenesramna, da ne bi ž njo sleparila ljudi, vzlasi kedar gré za to, črniti narodni deželni zastop, kazala sta zopet te dni z „weisse Fahne auf den Zinnen des Laibacher Gebärrhauses“. Ker pisalca, grand-nemčurja, poznamo, mu moramo že z nemškim pregovorom odgovoriti, sicer nas ne razume: „umgefehrt ist auch gefahren!“ in mu na uho zatrobiti številke te-le: do meseca avgusta 1870. leta 58, — 1871. leta 42, — 1872. leta le 34. To so oficijelne številke. Bomo videli: ali imata imenovana časnika toliko poštenja, da prekličeta laž, ki sta jo izvila iz „weisse Fahne“. — „Laibacheričin“ žurnalist, ako ni včerajšnje noticije prepisal iz kakega nemškega časnika, je — čujte! — „zur Abwechslung“ šel med Slovane, kajti po zagrebškem „Obzoru“ poroča, da zbor „feuerwehristov“ (požarnega društva) v Zagrebu je imel nemški značaj, a to poroča tako, kakor da bi „Obzor“ o tej protinarodni demonstraciji ne bil črhnil druge besede! Naj tedaj dostavimo mi, kar „Obzor“ piše o tej „pangermanski demonstraciji“, ktere se je udeležilo se ve da tudi cela kopa ljubljanskih „feuerwehristov“. Da požarno društvo dokaže Nemcem — pravi — da je Zagreb središče kulture nemške na Hrvaškem, povabilo je nemška feuerwehr-društva iz Cislajtanije; ceremoniel bo nemški, komanda nemška, kakor vsred Frankfurtu, in da se krona postavi vsemu, bode protestantski župnik Schoedel imel velik govor, da se potem po nemških novinah (tedaj tudi v „Laibacherici“) pisati more, kako Zagreb gravitira v Nemčijo, če tudi je vse to laž. Vsakako je pa žalostno, da v Zagrebu, srcu Hrvatske, se sme izpeljati taka germanska demonstracija od ljudi, ki so bili gostoljubno sprejeti v našo domovino, a še žalostneje je videti slabost in nečimurnost naših domačih ljudi, ki se nahajajo v tem društvu in s svojim sodelovanjem in materialno podporo pripomorejo k takim demonstracijam. Ako je sploh korist požarnih

društev problematična, je pri nas to društvo celó škodljivo, ker njih namen so protinarodne demonstracije“. — Tako „Obzor“. „Laibacherica“, nanašaje se na ta časnik, nič ne omeni o tem, kar po pravici trdi „Obzor“ in kar je pri nas v Ljubljani prav tako, kakor v Zagrebu.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Njegovo Veličanstvo sklicuje delegacije na 16. dan t. m. v Pešt, kamor gredo tudi poslanci državnega zbora dunajskega.

Ogersko. — Iz Buda-Pešta. — Državni zbor se je začel 3. dne t. m. Prestolni govor, ki sta ga sestavila Lonyay in Szlavy, zopet obeta, kakor je poslednji dve leti obetal po Andrassy-u zloženi kraljev govor, cele kupe reform; al menda bodo tudi te reforme ostale le obljube, kakor so ostale prejšnje. Na obrazu se je bralo Deakovski stranki, da ni kaj posebno vesela; razcepljena je v tri veje: v sredini so pravi Deakovci, poleg teh pa konservativci in reformerji. Tudi levičniki niso edini. Hrvaški poslanci so razcepljeni na 2 polovici; 11 unionistov (magyarov) se je vpisalo v Deakov klub, ostali (narodnjaki) se vedejo kakor gostje tega zbora, — in prav imajo, kajti neki Varady se je pridržnil zboru predlagati, da se pooblastnice v hrvaškem jeziku, s katerim so zagrebški poslanci prišli v ogerski zbor, predstavijo popred v magyarski jezik in potem še le beró v zboru! Večina zborova vendar je ovrgla razžaljivi predlog. — Pri odobravanji volitev bode huda borba, ker je od obeh ogerskih strank mnogo protestov v zboru. — Čujte krasen izgled, svobode magjarske! Madjarska vlada je že zaprla tri Srbe, ki so bili pri svečanosti v Beligadu, in vrednika „Pančevca“

Nemčija. Iz Berolina. — Danes menda cesar avstrijski in car ruski zapustita Berolin in končan je shod trojnih cesarjev v prestolnem mestu nemškem. Časniki cele Evrope pa ugibujejo nasledke tega shoda, ker nobeden nič gotovega ne vé. To je gotovo, da od 6. dne t. m. do danes je „nemška slava“ stala na vrhuncu in pred Bismarkom so na kolenih ležali vsi tisti Velikonemci, ki njega molijo za boga nemškega. Vsak prijatelj človeštva mora želeti, naj bi ta tricesarski shod pomenil mir svetá; al vsakega, kdor si je iz zgodovine poslednjih let učil, kam meri velikonemška politika, navdaja strah, da ne bi ta shod bil — konec mirnih časov. Kdor vé, da Bismark je bil glavni vzrok, da je protiprusko ministerstvo Hohenwartovo padlo, ki je Avstrijo imelo pomiriti, vidi, da ta mož „von Blut und Eisen“ na vsem narodom pravično Avstrijo ima z demonskim gledom obrnjene svoje oči kakor boa konstriktor na svojo žrtev. V boji, ki se utegne pred ali pozneje vneti med nemštvom in slovanstvom v Evropi, pridejo hude ure nad Avstrijo, ki se bode po modrosti svojih vladarjev le otéla nevarnostim, ako pozna, da ni nemška država, ampak da je država mnogih narodov, ki jih je previdnost Božja združila v eno celoto.

Popravek tiskarne pomote. V zadnjem listu v dopisu „iz Kostanjevice“ na 12. in 14. desni vrsti od zgoraj naj namesti gostilnico se bere gasilnico.

Kursi na Dunaji 10. septembra.

5% metaliki 66 fl. 40 kr.

Narodno posojilo 71 fl. 40 kr.

Ažijo srebra 107 fl. 65 kr.

Napoleonori 8 fl. 70 kr.